

AMO.CZ

„Uhlíkové clo“

neboli EU Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)

Zdroj: Our World in Data podle
Peters et al. (2012, updated)
a Global Carbon Project (2018)

Smysl zavedení CBAM

- Předějit tzv. únikům uhlíku z EU a nahradit zcela nebo z části volné alokace emisních povolenek
- Zajistit budoucí konkurenceschopnost evropského průmyslu
- Vytvořit stálý zdroj příjmů
- Pomoci zajistit dosažení cíle klimatické neutrality EU 2050

Klíčové sektory a komodity, které by mohl CBAM pokrýt

- Ocelářský průmysl
- Výroba cementu
- Výroba elektřiny

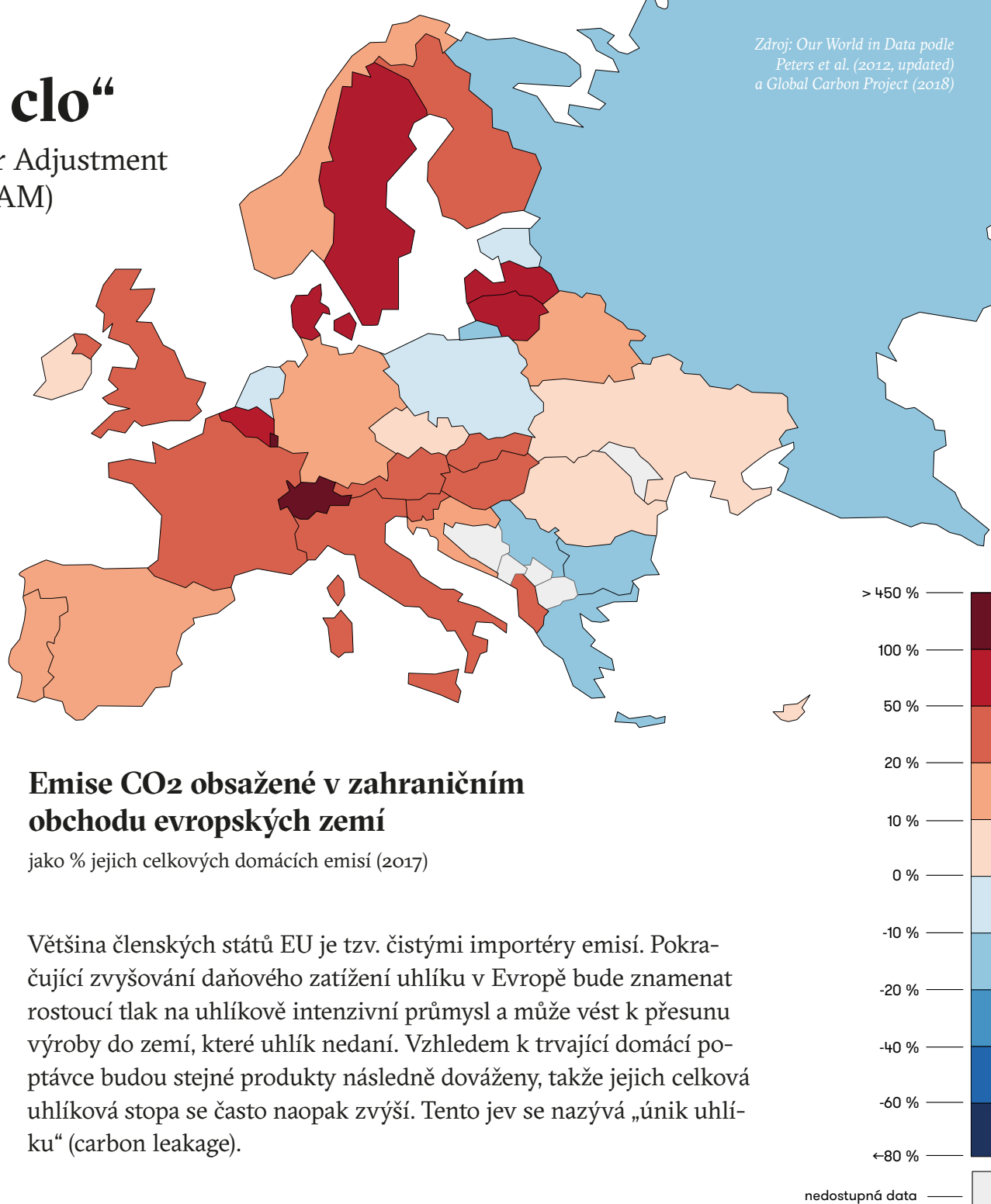
případně též

- Ropné produkty
- Chemikálie
- Hnojiva
- Výroba hliníku

Emise CO₂ obsažené v zahraničním obchodu evropských zemí

jako % jejich celkových domácích emisí (2017)

Většina členských států EU je tzv. čistými importéry emisí. Pokračující zvyšování daňového zatížení uhlíku v Evropě bude znamenat rostoucí tlak na uhlíkově intenzivní průmysl a může vést k přesunu výroby do zemí, které uhlík nedaní. Vzhledem k trvající domácí poptávce budou stejné produkty následně dováženy, takže jejich celková uhlíková stopa se často naopak zvýší. Tento jev se nazývá „únik uhlíku“ (carbon leakage).

(Vybrané) překážky a nejasnosti

→ Jak lze zajistit soulad s pravidly WTO?

Je více než pravděpodobné, že CBAM bude v případě svého zavedení předmětem sporu před Odvolacím orgánem Světové obchodní organizace (WTO). Soulad s jejími pravidly mj. předpokládá, že CBAM nebude diskriminovat navenek (což může být v rozporu s Komisí zamýšleným diferenciovaným přístupem vůči různým zemím), ani nezvýhodní domácí producenty oproti zahraničním (například skrze neodůvodněné volné alokace povolenek, viz dále). Odvolací orgán WTO je však kvůli nezvolení nových soudců už rok nefunkční, což je symptomatické pro stav celé organizace.

→ Pomůže CBAM řešit situaci evropských exportérů?

Systém volně alokovaných emisních povolenek v rámci EU ETS pro uhlíkově náročná odvětví pomáhá dvěma způsoby: jednak ve srovnávání jejich tržních podmínek na evropském trhu vůči dovozcům, jednak ve zlevňování jimi exportovaných produktů. CBAM je sice klimaticky efektivnějším nástrojem, protože zvyšuje latku pro všechny, avšak dokáže mířit pouze na import. EU bude chtít vymyslet způsob, jak své vývozce nadále podporovat - a to ať už zachováním části volně alokovaných povolenek, nebo subwencemi. Při tom bude nucena hledat soulad s pravidly WTO. Z praktického hlediska by bylo optimální zavést CBAM nejprve pro exportně neorientované sektory (např. cement, elektřina).

→ Co je potřeba v praxi vyřešit, aby byl systém funkční?

Podmínkou nezbytnou nutnou je transparentnost mezinárodních dodavatelských řetězců z hlediska uhlíkové náročnosti. EU bude muset zhodnotit míru daňové zátěže uhlíku v rámci mnoha různých zahraničních systémů a podle toho nastavit diferencovaný přístup, zároveň bude nezbytné ocenit i volně alokace emisních povolenek v systému EU ETS. Je třeba se vyhnout tomu, aby zahraniční výrobce bezplatně exportoval do EU např. ocel vyrobenou díky čistým zdrojům energie a na domácím trhu obchodoval o to více oceli z emisně náročných procesů.

→ Zůstane v tom Evropa sama?

Jedním ze smyslů zavedení CBAM je pomoci narovnat podmínky unijních producentů oproti zbytku světa. Z širšího hlediska je ovšem cílem podobných snah vytvoření zárodku globálního trhu s uhlíkem, což předpokládá motivování dalších globálních hráčů ke zdanění jejich domácích emisí. Kupříkladu Čína zamýšlí implementaci vlastního systému obchodování s emisními povolenkami v nadcházejících letech. V případě zvolení Joe Bidena prezidentem USA lze také očekávat silný tlak na zavedení uhlíkové daně ve Spojených státech.

2007

Francouzský prezident Jacques Chirac přišel s ideou evropského uhlíkového cla

2019

Nová předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyen uvedla, že chce, aby se uhlíkové clo (CBAM) stalo součástí Zelené dohody pro Evropu

2020

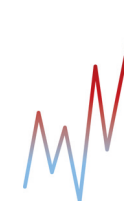
Evropská komise předložila impact assessment CBAM, následně proběhla veřejná konzultace

2021

Evropská komise má předložit legislativní návrh upravující CBAM

2023

Plánovaný rok zavedení nového mechanismu

Materiál zpracoval Tomáš Jungwirth
v rámci projektu Změna klimatických politik